

**Міністерство освіти і науки України
Львівський національний аграрний університет**

ДИДІВ ІРИНА БОГДАНІВНА

УДК 338.48-53:63:334.72

**РОЗВИТОК АГРОТУРИЗМУ ЯК ВИДУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ НА СЕЛІ**

**08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Львів – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Львівському національному аграрному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН України
ЛИПЧУК Василь Васильович,
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, професор кафедри історії України, економічної теорії та туризму.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
ЛАЗАРЄВА Олена Володимирівна,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили, професор кафедри управління земельними ресурсами;

кандидат економічних наук, доцент
СТАВСЬКА Юлія Вацлавівна,
Вінницький національний аграрний університет, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, готельно-ресторанної справи та туризму.

Захист відбудеться 27 вересня 2021 р. об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 36.814.02 у Львівському національному аграрному університеті за адресою: 80381, Львівська область, Жовківський район, м. Дубляни, вул. Володимира Великого, 1, головний корпус, ауд. 309.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Львівського національного аграрного університету за адресою: 80381, Львівська область, Жовківський район, м. Дубляни, вул. Володимира Великого, 1.

Автореферат розісланий 25 серпня 2021 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. Є. Стойко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сьогодні українське село перебуває в стані глибокої економічної та соціальної кризи. Вирішення питання фінансового достатку селян та розвитку сільських територій за рахунок виробництва тільки однієї сільськогосподарської продукції є недостатнім. У такій ситуації актуального значення набуває новий вид підприємництва, спрямований на забезпечення економічного розвитку села – агротуризм, який може відіграти роль каталізатора структурної перебудови економіки та сприятиме системному вирішенню організаційно-економічних і нагальних соціальних проблем. Агротуристична діяльність заохочуватиме до праці на рідній землі молодь, що сприятиме вирішенню демографічної проблеми. Вона забезпечить диверсифікацію виробництва сільськогосподарської продукції, розвиток інфраструктури сільських територій, зростання зайнятості сільського населення, його доходів, а також реалізацію багатого туристичного потенціалу держави. Пропозиція агротуристичних послуг, особливо з огляду на їхню низьку ціну, є привабливішою та краще задовольняє потреби відпочивальників, тож агротуризм стає конкурентоспроможнішим відносно інших видів туризму.

У зв'язку із пандемією COVID-19 внутрішній туризм набуває більшої популярності. Для агротуризму з'явилися нові можливості, оскільки він передбачає відпочинок у сільській місцевості з мінімальною кількістю контактів. Вважають, що саме агротуризм має всі шанси найшвидше відродитися після пандемії.

Знання про агротуризм розширилися завдяки дослідженням вітчизняних учених В. Васильєва, В. Герасименка, П. Горішевського, О. Гримака, Ю. Губені, Ю. Зінька, І. Костирка, Н. Кудли, О. Лазаревої, В. Липчука, Н. Липчук, М. Мальської, К. Ніколаєва, М. Рутинського, Ю. Ставської, І. Тищук, Г. Черевка, Г. Шимечко та інших. У працях цих науковців описано сучасний стан, проблеми розвитку та туристичний потенціал агротуризму, спроможного забезпечити економічну та демографічну стабільність у сільській місцевості й вирішити соціально-економічні проблеми сільських територій. Однак багатогранність цієї діяльності потребує подальшого поглибленого дослідження.

Більш глибокого вивчення потребують питання розвитку та особливостей функціонування агротуризму як виду підприємницької діяльності. Актуальним залишаються питання значення агротуризму в аграрному та туристичному секторах економіки, використання туристично-рекреаційних ресурсів сільських територій, визначення чинників розвитку агротуризму, впливу агротуризму на ефективність сільськогосподарського виробництва, ідентифікації та класифікації його видів і напрямів, функціонування агротуристичних кластерів, а також розроблення нових наукових підходів щодо створення підприємницького середовища та дієвого організаційно-економічного механізму розвитку агротуризму в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана згідно з планом науково-дослідних робіт економічного факультету Львівського національного аграрного університету та є складовою наукових тем досліджень на 2011–2015 рр. «Теоретико-методологічне та організаційно-економічне обґрунтування розвитку сільського господарства і села» (номер державної реєстрації 0111U001252) та на 2016–2020 рр. «Організаційно-економічний механізм забезпе-

чення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки та села» (номер державної реєстрації 0116U003176). Також дисертаційна робота виконана відповідно до науково-дослідної роботи кафедри туризму Львівського національного аграрного університету на 2019–2023 рр. «Дослідження особливостей розвитку туристично-рекреаційного потенціалу Західного регіону України» (номер державної реєстрації 0119U100297). Участь авторки у виконанні науково-дослідної роботи полягала в дослідженні проблематики агротуристичної діяльності, обґрунтуванні теоретичних положень та удосконаленні науково-практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності розвитку агротуризму.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення засад, обґрунтування теоретико-методологічних положень та розробка нових науково-практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності функціонування агротуризму як виду підприємницької діяльності на селі.

Для досягнення поставленої мети були визначені та вирішені такі завдання:

- уточнити теоретичні й методологічні аспекти сутності агротуризму та його значення для розвитку села і сільського господарства;
- встановити сукупність чинників та передумов розвитку агротуризму як виду підприємницької діяльності на регіональному та державному рівнях;
- запропонувати комплексний науково-методичний підхід до дослідження агротуризму;
- визначити економічну оцінку ефективності надання агротуристичних послуг в агросадибах Львівської області;
- з'ясувати агротуристичну привабливість території Львівської області на основі системи інтегрованих показників;
- розробити прогностичні моделі розвитку агротуризму на основі статистичних функцій та економічного аналізу;
- запропонувати різні види інновацій, перспективних для застосування у вітчизняній практиці;
- розробити концептуальні моделі інноваційного розвитку агротуризму та функціонування агротуристичного кластера;
- розробити модель міжкластерної співпраці з надання агротуристичних послуг на регіональному рівні;
- запропонувати організаційно-економічні механізми розвитку агротуризму;

Об'єктом дослідження є процес функціонування та розвитку агротуризму на засадах підприємництва у селі.

Предметом дослідження є сукупність науково-теоретичних, методичних і практичних аспектів підвищення ефективності агротуристичної діяльності та формування ринку агротуристичних послуг на місцевому рівні.

Методи дослідження. Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять діалектичний метод пізнання й системний підхід до вивчення явищ і процесів становлення й розвитку агротуризму як виду підприємницької діяльності на селі. Для досягнення поставленої мети та вирішення окреслених завдань у дисертаційній роботі використано низку загальних і спеціальних методів дослідження: абстрактно-логічний (для формування теоретичних уявлень про сутність агротуризму та особливості здійснення агротуристичної діяльності на засадах підприємництва); систем-

ний аналіз та синтез (для оцінки об'єкта дослідження й окремих його складових частин); економіко-статистичні (для встановлення структурно-динамічних змін у розвитку агротуризму в регіоні); порівняльний аналіз та екстраполяція (застосовувались при вивченні кількісного та якісного впливів факторів на розвиток агротуризму); методи індукції та дедукції (для виявлення закономірностей, історичних особливостей становлення, формування та розвитку агротуризму); SWOT-аналіз (для визначення стратегічних напрямів розвитку агротуризму в Україні та досліджуваному регіоні); методи експертної оцінки та трендового аналізу (для розробки прогнозу кількості туристів та агросадиб з урахуванням економічних, політичних та соціальних факторів); анкетного опитування (для з'ясування оцінки економічної та інноваційної діяльності агросадиб); графічний (для побудови діаграм, таблиць, схем, карт, що забезпечують наочне відображення результатів дослідження). Обґрунтовано рекомендації міжкластерної взаємодії на засадах підприємництва та взаємовигідної співпраці з метою розвитку агротуризму та ефективнішого використання туристично-рекреаційних ресурсів, залучення більшої кількості туристів, покращення інфраструктури і соціально-економічного розвитку сільських територій та добробуту сільських громад.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти, закони України, нормативні документи Кабінету Міністрів України, офіційні дані Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Департамент туризму та курортів при Міністерстві розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, Головного управління статистики у Львівській області, Управління туризму та курортів при Львівській ОДА, громадської організації «Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму України», науково-аналітичні публікації вітчизняних та іноземних вчених, а також власні дослідження авторки.

Наукова новизна одержаних результатів визначається особистим внеском авторки у виконання актуального наукового завдання – обґрунтування теоретичних і науково-методичних засад розвитку агротуризму та розробки практичних рекомендацій для формування організаційно-економічного механізму стимулювання підприємництва у сфері агротуризму, використання його потенціалу з метою сталого розвитку сільських територій.

Виконання поставленого наукового завдання в дисертаційному дослідженні представлено сукупністю нових теоретичних положень, висновків і практичних рекомендацій, наукова новизна яких полягає у тому, що:

удосконалено:

- концептуальну модель інноваційного розвитку агротуризму, яка складається з таких основних етапів: генерування та пошук нових ідей; розробка нових ідей; управління інноваційною діяльністю в агротуризмі, результатом усіх процесів є успішне впровадження інновацій, відправлення на доопрацювання або відхилення інноваційних рішень;

- комплекс організаційно-економічних заходів ефективного впровадження у практику механізмів стимулювання підприємництва у сфері агротуризму, які передбачають міжкластерну взаємодію на місцевому та регіональному рівнях, упровадження відповідних програм, туристичних маршрутів для створення робочих місць

та вирішення соціально-економічних проблем села;

- науковий інструментарій дослідження розвитку агротуризму на засадах підприємництва, який базується на аналізі сукупності показників соціально-економічної оцінки ринку агротуристичних послуг, розрахунку коефіцієнта сприятливості території з урахуванням локальних особливостей, кліматичних та політичних чинників;

- конструктивну модель взаємовигідної співпраці між кластерами туризму, що побудована на засадах підприємництва, здорової конкуренції, взаємодовіри, передбачає впровадження інновацій з метою вироблення спільного туристичного продукту, який необхідно постійно збагачувати й модифікувати відповідно до його життєвого циклу та зростаючих потреб туристів, що дасть змогу організаторам отримати більший дохід від надання туристичних послуг, а також гарантувати клієнтам урізноманітнений відпочинок та приємні емоції;

набули подальшого розвитку:

- концептуальна модель функціонування агротуристичного кластера, яка складається з ядра, учасників кластера, котрі приймають управлінські рішення щодо подальшої стратегії розвитку та впровадження інновацій у туристичні продукти. В основі діяльності такої моделі – співпраця з владними структурами, підприємцями, науковими установами та громадськістю на взаємовигідних умовах з метою збільшення кількості відпочивальників, поліпшення якості й розширення надання агротуристичних послуг, розвитку сільської інфраструктури та збільшення доходів учасників кластера через створення спільного конкурентоспроможного туристичного продукту;

- трактування сутності агротуризму як стратегічно важливого для підприємництва сільської місцевості виду економічної діяльності, спрямованої на розвиток сільських територій та зростання добробуту селян, здійснення якої нерозривно пов'язане з використанням туристично-рекреаційного потенціалу сільських територій, людських ресурсів, вільного житлового фонду із залученням до сільськогосподарських робіт відпочиваючих;

- модель прогнозування кількості туристів та агросадиб, яка базується на аналізі внутрішніх і зовнішніх економічних, соціальних та політичних чинників і пропонується до використання з метою підвищення точності прийняття рішень для зменшення економічних втрат суб'єктів підприємницької діяльності в умовах постійної невизначеності та певного браку статистичної інформації.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропоновані теоретико-методологічні положення й науково-практичні рекомендації можуть бути використані для побудови стратегії розвитку суб'єктів агротуризму, формування і реалізації державної та регіональної програм сільського розвитку.

Наукові результати, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження отримали позитивну оцінку від окремих структур і організацій, пройшли апробацію та прийняті до використання й впровадження.

Департамент агропромислового розвитку Львівської обласної державної адміністрації використовує напрацювання щодо нових методичних підходів до створення та розвитку агротуристичних кластерів у Львівській області, розробки та реалізації стратегії підтримки розвитку агротуризму у фермерських господарствах Львівської

області, розробки департаментом проєктів та програм з питань розвитку аграрного сектора економіки та сільських територій (довідка № 01-37/5 від 27.05.2021р.).

Розроблені рекомендації та пропозиції позитивно оцінені й використовуються в діяльності агротуристичного кластера «ГорбоГори» у стратегічному плануванні розвитку території кластера, для підтримки місцевих виробників продуктів та послуг, створення нових агросадиб, маркування пішохідних та велосипедних туристичних маршрутів (довідка № 3 від 24.05.2021р.).

Відділом культури, молоді та спорту Жовківської міської ради позитивно оцінено та застосовано у своїй діяльності науково-методичні розробки, матеріали та практичні рекомендації щодо удосконалення механізмів функціонування підприємництва у сфері агротуризму, нові підходи до створення агротуристичних кластерів (довідка № 161 від 04.06.2021р.).

Теоретичні результати та практичні рекомендації дисертаційного дослідження використовуються в навчальному процесі Львівського національного аграрного університету при викладанні дисциплін «Курортна справа», «Організація готельного господарства», «Туристичне краєзнавство», «Рекреалогія» та «Економіка туристичних підприємств» (довідка № 108-01/2-450 від 27.05.2021 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі отримані наукові результати, викладені в дисертаційній роботі, одержані автором самостійно і відображені в наукових публікаціях. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використано лише ті ідеї, положення та висновки, які є результатом власних розробок автора.

Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційної роботи доповідались і були схвалені на: Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Сучасні тенденції розвитку туризму та індустрії гостинності» (м. Донецьк, 2013 р.), Міжнародному науково-практичному форуму «Теоретичні основи і практичні аспекти використання ресурсощадних технологій для підвищення ефективності агропромислового виробництва розвитку сільських територій» (м. Львів, 2013 р.), VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Реклама: інтеграція теорії та практики» (м. Київ, 2014 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Туризм: реалії та перспективи сталого розвитку» (м. Київ, 2014 р.), XV Міжнародному науково-практичному форуму «Теоретичні основи і практичні аспекти використання ресурсощадних технологій для підвищення ефективності агропромислового виробництва і розвитку сільських територій» (м. Дубляни, 2014 р.), IV Міжнародній науково-практичній конференції «Глобальний економічний простір: детермінанти розвитку» (м. Миколаїв, 2017 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, можливості, перспективи» (м. Ужгород, 2018 р.), II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Використання й охорона земельних ресурсів: актуальні питання науки та практики» (м. Львів, 16 травня 2018 р.), Materiałami Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Wiadomości o postępie naukowym i rzeczowych badaniach naukowych współczesności» (Kraków, 2019 r.), IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку туризму в регіонах України» (м. Львів, 2019 р.), Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Регіональні особливості розвитку невиробничої сфери економіки України» (м. Харків, 2019 р.), X Міжнародній науково-практичній

інтернет-конференції «Сучасний рух науки» (м. Дніпро, 2020 р.), XXI Міжнародному науково-практичному форуму «Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій» (м. Дубляни, 2020 року), IV Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Географія та туризм» (м. Харків, 2021 р.), International Scientific and Theoretical Conference «Scientific horizons and perspectives» (Vilnius, 2021).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 20 наукових праць загальним обсягом 4,51 друк. арк., з яких особисто автору належить 4,02 друк. арк., у тому числі: 4 статті у наукових фахових виданнях України обсягом 1,57 друк. арк., одна стаття в закордонному фаховому виданні обсягом 0,59 друк. арк., 12 статей у матеріалах і тезах міжнародних та вітчизняних науково-практичних конференцій обсягом 2,35 друк. арк.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається із анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота викладена на 270 сторінках друкованого тексту, ілюстрована 44 рисунками, містить 22 таблиці та 23 додатки. Основний текст дисертації викладено на 182 сторінках. Список використаних джерел налічує 217 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, теоретичну та практичну цінність отриманих результатів, наведено відомості щодо апробації результатів дослідження та їхнього висвітлення в наукових публікаціях.

У першому розділі – **«Теоретико-методологічні аспекти агротуризму як виду підприємницької діяльності»** – розкрито сутність і значення агротуризму в розвитку сільських територій, обґрунтовано теоретико-методичні засади та з'ясовано основні закономірності агротуристичної діяльності на засадах підприємництва.

Розглянуто роль і значення агротуризму на засадах підприємницької діяльності як чинника розвитку сільських територій та соціальної сфери села. З'ясовано, що агротуристична діяльність дає змогу сільським підприємцям поліпшити свій фінансово-економічний стан, одержати додаткові кошти для розширення основного виду діяльності – сільськогосподарського виробництва. Вона сприяє вирішенню проблеми безробіття в селі, використанню незадіяних ресурсів, а також має культурне, пізнавальне та оздоровчо-рекреаційне значення. Перевагою агротуризму як виду підприємницької діяльності є те, що він не потребує великих капіталовкладень, оскільки передбачає використання наявної сільської інфраструктури.

Створення сприятливих умов для розвитку різних форм підприємництва, урізноманітнення господарської діяльності на селі має стати основним завданням державної, регіональної та місцевої влад. Для цього в Україні необхідно створити сприятливе для сільського населення, прозоре та дієве нормативно-правове поле, а також механізми контролю за виконанням чинних законів. Розвиток підприємництва на селі сприятиме самозайнятості населення, збільшенню його доходів та підвищенню рівня життя у сільській місцевості загалом. Відповідні зміни можуть бути забезпечені й за рахунок розвитку агротуризму, що відображає запропонована його концептуальна модель (рис. 1).

Рис. 1. Концептуальна модель агротуристичного підприємництва

Висвітлено особливості та спектр надання агротуристичних послуг, правила обслуговування туристів у агросадибах і принципи гостинності. З'ясовано основні аргументи вибору відпочинку міського населення в агросадибах.

Запропоновано комплексний науково-методичний підхід до дослідження агротуризму, який ґрунтується на опрацюванні інформації про людські ресурси, наявність вільного житлового фонду, рівень розвитку соціальної інфраструктури, туристично-рекреаційний потенціал регіону, сезонне коливання попиту та пропозиції на відповідні послуги, екологічну ситуацію, географічне розташування, ступень розвитку аграрного підприємництва, забезпеченості населення земельними ресурсами, виробництво органічної продукції, природно-кліматичні умови.

У другому розділі – «Динаміка та передумови розвитку агротуристичної діяльності у Львівській області» – досліджено роль та значення туристично-рекреаційного потенціалу, визначено соціально-економічну оцінку ринку агротуристичних послуг, охарактеризовано стан розвитку агротуризму та проаналізовано діяльність агротуристичного кластера.

У результаті дослідження встановлено, що за наявністю туристично-рекреаційних та природних ресурсів Львівська область посідає одне з провідних місць в Україні, що приваблює велику кількість іноземних та внутрішніх туристів. З'ясовано, що територія області з її унікальними історико-культурною спадщиною, мистецтвом, лікувально-оздоровчими, водними і ландшафтними ресурсами, самобутніми традиціями та звичаями в поєднанні з вигідним географічним положенням є чудовою базою для розвитку різних видів туризму, зокрема агротуризму. Визначено,

що ресурсний потенціал агротуризму у Львівській області утворюють: природні, рекреаційні, виробничі, демографічні, матеріально-технічні, соціально-економічні, інформаційні, політико-правові, історико-етнокультурні ресурси.

На основі проведених досліджень і за підрахунками автора встановлено, що у 2019 році в Україні діяло близько 6335 агросадиб, більшість яких офіційно не зареєстровані. З'ясовано, що левова частка агросадиб в Україні сконцентрована в західному регіоні (4834, або 76,3% від їх загальної кількості в країні). У Львівській області агротуристичну діяльність здійснювали 1157 агросадиб, або 18,3% від загальної кількості в Україні.

Розвиток агротуристичної діяльності у Львівській області має свої регіональні відмінності за адміністративними районами. Встановлено, що найбільша частка агросадиб сконцентрована в Карпатському рекреаційному регіоні, а саме у Сколівському (596), Дрогобицькому (124), Турківському (110), Старосамбірському (86) та Стрийському (57) районах. У цих п'яти районах у 2019 році функціонували 973 агросадиби, або 84% від усієї їх кількості у Львівській області. Це зумовлено сприятливими кліматичними умовами та екологічною ситуацією, природними багатствами, специфікою рельєфу, мальовничими ландшафтами, наявністю трудових ресурсів, а також найбагатшою в Україні історико-культурною спадщиною з великою кількістю об'єктів, збереженням національних автентичних традицій і навичок, високою культурою господарювання та ментальністю корінного населення. Значно менше агросадиб функціонує у Жовківському (25), Яворівському (24), Кам'янка-Бузькому (19), Перемишлянському (18), Миколаївському (10), Буському (8), Рахівському (8), Золочівському (7) районах. Найменша кількість агросадиб (менше 7) діяла в Сокальському, Городоцькому, Мостиському та Бродівському районах області.

Для визначення економічної ефективності діяльності агросадиб Львівської області у 2018 році розраховані такі показники, як загальний дохід, чистий прибуток та рівень рентабельності (табл. 1). Загальний дохід агросадиб залежить від кількості туристів за рік, а чистий прибуток – від суми витрат за надання агротуристичних товарів та послуг. Крім того, прибутки агросадиб залежать від кількості ліжко-місць, розташування агросадиби, спектру надання агротуристичних товарів і послуг, їхніх якості та вартості, терміну діяльності агросадиби, залучення садиби до кластера та затрат на рекламу.

За результатами досліджень встановлено, що за один день перебування в агросадибі турист витрачав від 350 до 800 грн. Однак спостерігається значна сезонність у наданні агротуристичних послуг. Наприклад, агросадиба «Сосновий бір» в зимовий період прийняла лише 12% усіх відвідувачів. Основна їх частина припадала на літо (45%) та осінь (36%). У середньому за місяць чистий прибуток за надання агротуристичних послуг у цій садибі становив 8,1 тис. грн.

Важливим показником, що характеризує діяльність агросадиби впродовж року, є рівень її завантаженості, який залежить від кількості туристів, що відвідали агросадибу за рік, тривалості перебування одного туриста, кількості ліжко-місць в агросадибі. Встановлено, що середня завантаженість ліжко-місць у досліджуваних агросадибах становила 22,7%. Туристи витрачали близько 607 грн за день, а тривалість їхнього перебування в агросадибах становила в середньому 3,7 дні.

**Економічна ефективність діяльності вибіркового агросадиб
Львівської області, 2018 рік**

Назва агросадиби, район, населений пункт	Кількість туристів, осіб	Витрачені кошти одним туристом за день, грн	Загальний дохід, тис. грн	Затрати, тис. грн	Чистий прибуток, тис. грн	Рівень рентабельності, %
«Сосновий бір», Дрогобицький район, с. Монастир-Лішнянський	380	350	266,0	168,9	97,1	57,5
«Любовир», Дрогобицький район, с. Новий Кропивник	142	620	352,2	204,3	147,9	72,4
«У пані Іванни», Жовківський район, м. Жовква	366	420	461,2	315,0	146,2	46,4
«Біля кріселки», Сколівський район, смт. Славське	210	520	327,6	161,2	166,4	103,3
«12 місяців», Сколівський район, с. Волосянка	278	670	558,8	307,3	251,5	81,8
«Соломія - Вікторія», Сколівський район, с. Тухля	147	720	635,1	393,7	241,3	61,3
«Глибокий потік», Сколівський район, с. Орявчик	136	750	510,0	306,0	204,0	66,7
«Ясна садиба», Старосамбірський район, с. Ясениця-Замкова	252	680	685,4	397,6	287,9	72,4
«Міжгорянка», Стрийський район, с. Верхня Стинава	370	620	688,2	429,4	258,8	60,3
«Бойківська хата», Турківський район, с. Верхнє Гусне	343	680	1166,2	793,0	373,2	47,1
«Яна», Турківський район, с. Верхнє Висоцьке	150	460	207,0	110,7	96,3	86,9
«Іванко», Яворівський район, смт. Івано-Франкове	215	800	516000	353,5	162,5	46,0

У третьому розділі – «**Прогнозування та інноваційні напрями розвитку агротуризму**» – викладено результати прогнозування кількості агросадиб та відвідувачів, які скористаються послугами агротуризму, опрацьовано інноваційні моделі розвитку агротуризму на основі міжкластерної співпраці та надано пропозиції щодо впровадження нових видів інновацій.

Прогнозування є невід’ємною складовою процесу управління. Особливо важливе розроблення економічних прогнозів розвитку агротуризму на найближче майбутнє в умовах постійної невизначеності та змін. Оскільки наявні моделі статистичних функцій прогнозування не враховують багато об’єктивних чинників, було розроблено власний прогноз кількості агросадиб і туристів, які скористаються послугами агротуризму у Львівській області упродовж 2021–2025 рр. з урахуванням соціальних, політичних, економічних, демографічних чинників, поточної інформації від провідних світових організацій, експертів та економічного аналізу (рис. 2).

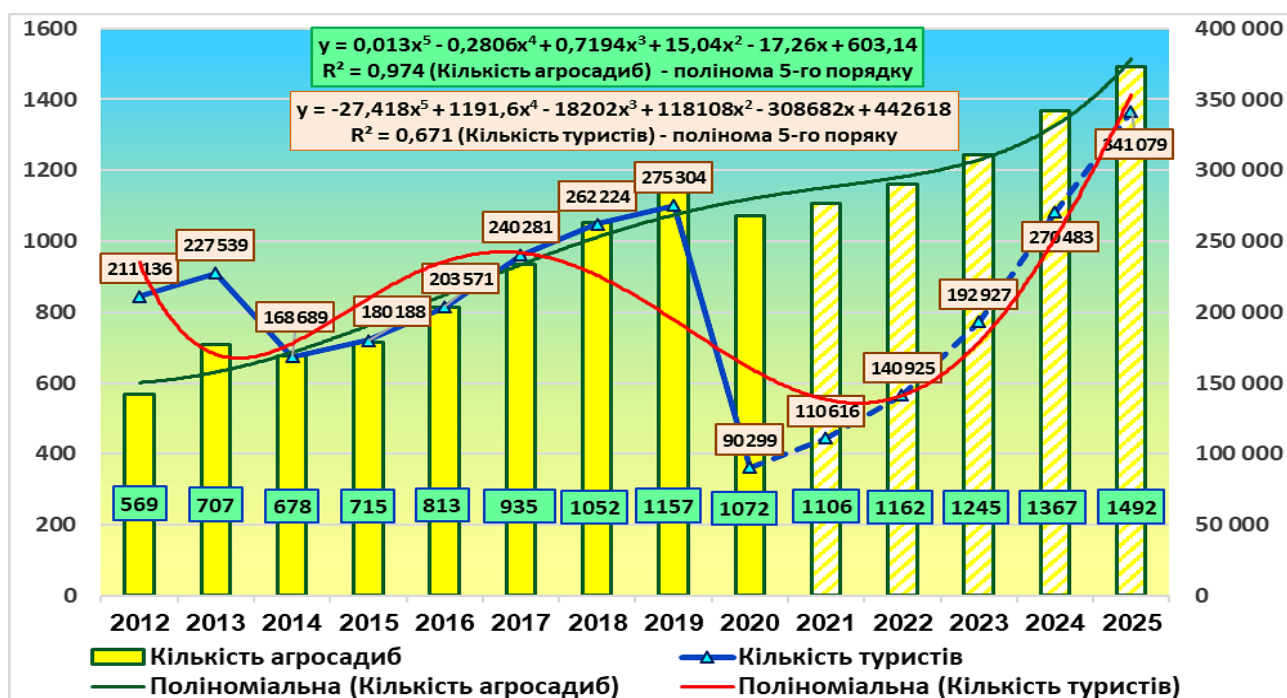

Рис. 2. Прогнозування кількості агросадіб та туристів, які скористаються послугами агротуризму у Львівській області на період 2021–2025 рр.

Факторами, які сьогодні найбільше позначаються на розвитку агротуризму в Україні, є пандемія COVID-19 та «гібридна» війна з Росією. Крім того, важливі купівельна спроможність населення, інфляція, результати боротьби з корупцією, впровадження реформ, політична та соціальна напруга в суспільстві. Економічні фактори, які брали до уваги за прогнозування сценаріїв розвитку агротуризму, мають неабиякий причинно-наслідковий зв'язок з політичними, соціальними та глобальними процесами. За таких умов відновлення агротуристичної діяльності передбачено з 2023 року.

Успішно розвивати агротуристичний бізнес без змін та нововведень неможливо. На основі проведених досліджень авторка запропонувала концептуальну модель інноваційного розвитку агротуризму. Узагальнена модель передбачає ключові напрями, характеристики за рівнем новизни та основні етапи впровадження інновацій в агротуризмі. Зазначена модель складається з трьох основних етапів: 1) генерування та пошук нових ідей в агротуризмі; 2) розробка нових ідей; 3) управління інноваційною діяльністю в агротуризмі (рис. 3).

Генерування та пошук нових ідей в агротуризмі – перший важливий етап на шляху впровадження інновацій. Створення інноваційного агротуристичного продукту є творчим процесом та власною ініціативою підприємців, які визначають основні проблеми, потреби та завдання. Для досягнення поставлених цілей підприємці взаємодіють з місцевим населенням, органами державної влади, громадськими організаціями та університетами. Також співпрацюють з маркетологами, інвесторами, IT-шниками, екологами та іншими фахівцями. Наприклад, для розробки нових агротуристичних маршрутів та бізнес-проектів залучають науковців і місцевих краєзнавців. Для просування на ринок органічної нішевої продукції користуються послугами маркетолога. Для виробництва нових видів сирів – залучають технолога. Для впровадження екологічних ініціатив консультуються з екологом.

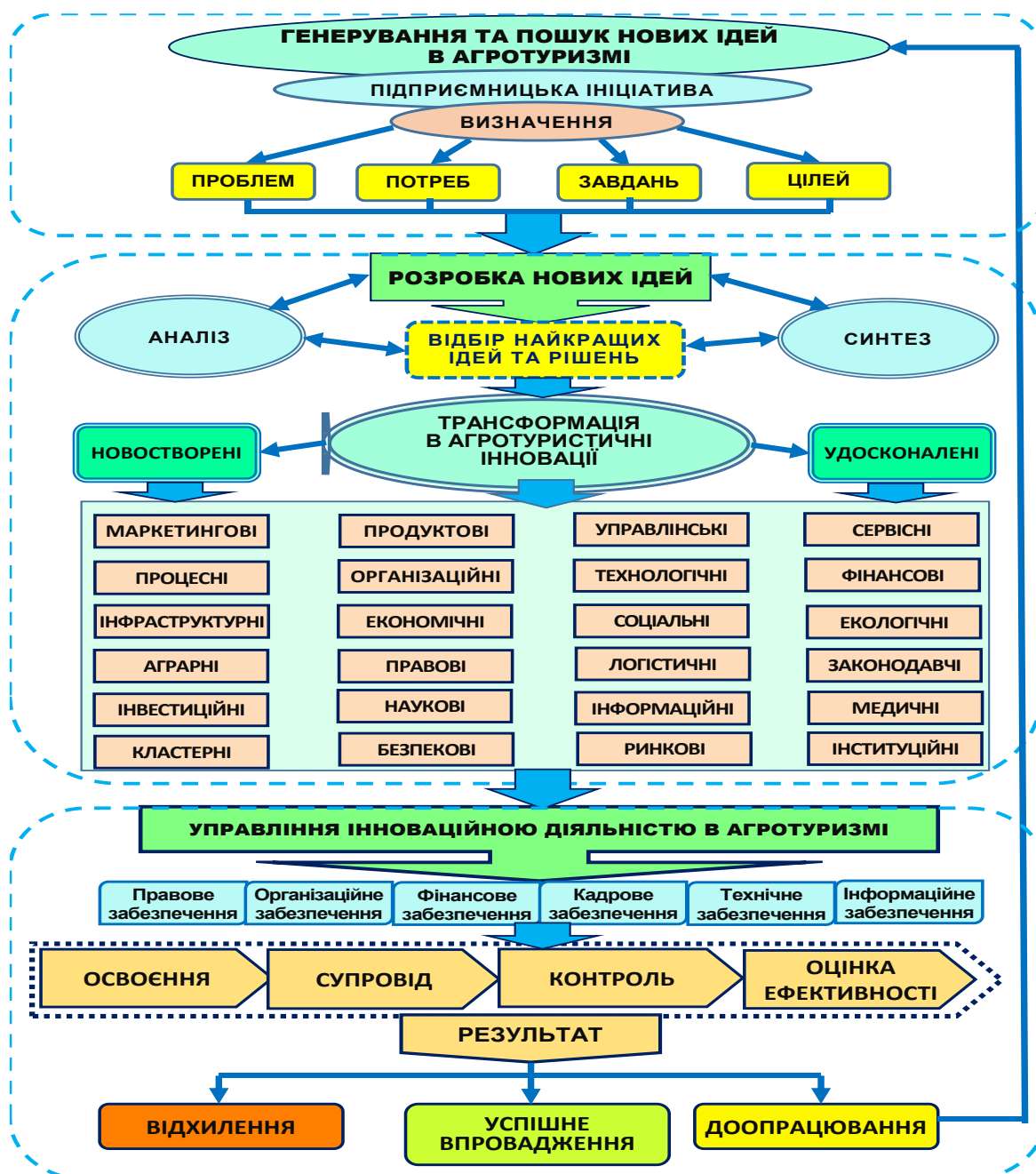

Рис. 3. Концептуальна модель інноваційного розвитку агротуризму

Наступний важливий етап – розробка нових ідей. На основі зібраної інформаційної бази за допомогою аналізу та синтезу у співпраці з відповідними фахівцями розробляються, обговорюються та відбирають найкращі та найбільш перспективні ідеї, які згодом трансформуються в агротуристичні інновації за видами та рівнем новизни.

Управління інноваційною діяльністю в агротуризмі – завершальний етап впровадження інновацій в агротуристичному господарстві, який супроводжується правовим, організаційним, фінансовим, кадровим, технічним та інформаційним забезпеченням. На цьому етапі інновація на перших порах освоюється та супроводжується під постійним контролем господаря. За цей експериментальний період оцінюється її ефективність. У результаті цього випробувального етапу інновація успішно впроваджується в агротуристичному господарстві або повністю відхиляється

чи повертається на доопрацювання.

Авторкою сформульовано пропозиції щодо впровадження низки інновацій в агротуризмі. Окремі з них не мають аналогів в Україні, інші – передбачають удосконалення існуючих способів ведення агротуристичної діяльності. Запропоновано такі види інновації: Агротуризм вихідного дня, Агротурне, All inclusive, Програма «Єдина родина», Farm webcams, Бізнес-консультації, Фермерський інтернет-магазин, Агротуристичний ресторан, «Збери сам», YouTube канал, Відпочинок на карантинні, «АгротуризмUA», Агротуристичні скансени, Міні-зоопарк, Школа агротуризму, Live stream, Кемпінг «Палатне містечко», Інноваційне мислення, Дитяча ферма, Агротуризм без кордонів, Школа верхової їзди, Екологічна програма «Чистий край», Агротуризм за екостандартами, Краєвид на 360°, Website «Агросадиби України», Радіоміст, «Фестивальне поле».

Зміст окремих інновацій:

«Єдина родина» – родинний відпочинок з дітьми в агросадибах, особливо в часи пандемії, який дає змогу отримати позитивні емоції та розширити знання відпочиваючих у процесі майстер-класів, конкурсів, ігор, катання на конях, риболовлі, допомоги в саду чи на фермі тощо. Такий відпочинок відновлює психоемоційний стан, зміцнює родини та вчить батьків і дітей відпочивати разом у гарному настрої, а не один від одного;

«All inclusive» – передбачає придбання всіх агротуристичних послуг, які пропонує агросадиба, за нижчою їх вартістю в одному пакеті. Така пропозиція є привабливою для туристів, стимулює їх бути активнішими, значно розширює кругозір, дає змогу отримати багато позитивних емоцій та вражень.

За результатами власних досліджень авторка розробила концептуальну модель функціонування агротуристичного кластера. В основі такої моделі – співпраця (синергія) чотирьох основних секторів кластера – бізнесу, влади, громади та науки. Кожен із секторів забезпечує певні функції, необхідні для злагодженої його роботи та розвитку (рис. 4).

Керівником кластеру є голова, який здійснює управління разом з учасниками, що забезпечують базовий рівень його функціонування та формують ядро агротуристичного кластера. Між учасниками кластера є одночасно здорова конкуренція, взаємовигідна співпраця та довіра на основі партнерства. Такі принципи співпраці дають змогу приймати правильні управлінські рішення, розробляти стратегію розвитку, генерувати нові ідеї та впроваджувати інновації з метою створення конкурентоспроможного туристичного продукту.

Авторка розробила пропозиції щодо створення нового одноденного туристичного маршруту «Контрасти Львівщини» між агротуристичними кластером «ГорбоГори», етнографічно-екологічним кластером «Бойківські газди» й туристичним кластером «Львівське Опілля». Маршрут розпочинається з м. Львова до агротуристичного кластера «ГорбоГори». Першою локацією на маршруті буде фермерське господарство «Радвань-нова», с. Семенівка. Наступна – школа майстрів «Липова долина», хутір Радвани, с. Милошевичі. Там туристам запропонують смачний сніданок. Потім туристи зможуть відвідати фермерське господарство «Хоросно» в с. Хоросно. Далі маршрут поведе на пасіку «Медовий блюз», с. Луб'яна, яка належить до об'єктів туристичного кластера «Львівське Опілля».

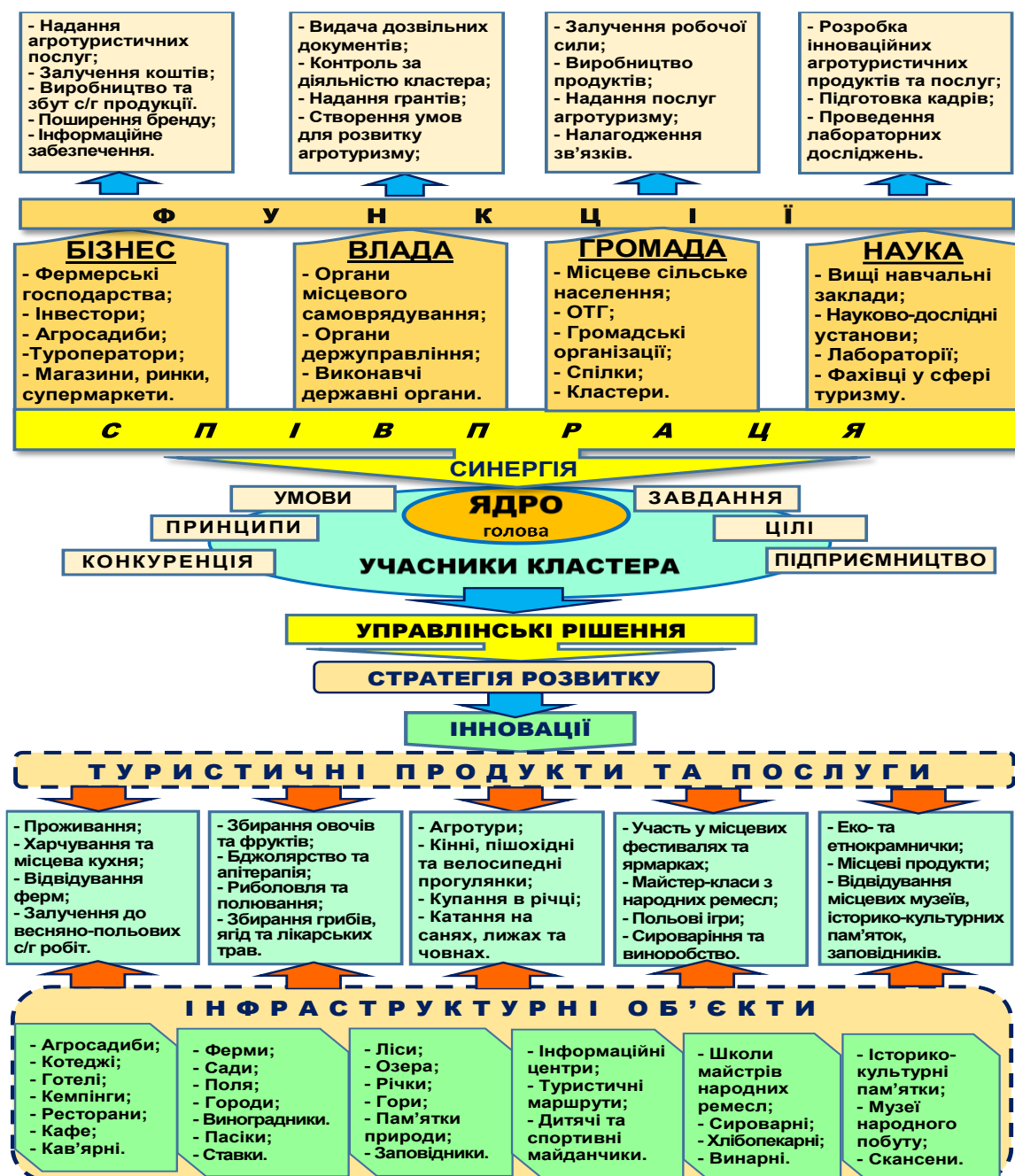

Рис. 4. Концептуальна модель функціонування агротуристичного кластера

Після цього туристичний маршрут буде направлений до локацій етнографічно-екологічного кластера «Бойківські газди». Перший об'єкт на території цього кластера – розважально-оздоровчий комплекс «Золота форель», с. Коростів, де туристи зможуть пообідати. Далі маршрут пролягатиме до «Козячої ферми двох Катерин», с. Тухля. Останнім туристичним об'єктом буде водоспад Кам'янка. По завершенні маршруту туристи повернуться у місто Львів.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретико-методологічні узагальнення, досліджено динаміку, передумови розвитку та функціонування агротуризму як виду підприємницької діяльності на селі, розроблено концептуальні моделі, прогнози та

запропоновано інноваційні рішення розвитку агротуризму. Результати наукових дослідження дають підстави для таких висновків:

1. Агротуризм є перспективним видом підприємницької діяльності в селі, який розширює сферу зайнятості сільського населення, сприяє соціально-економічному розвитку сіл, зокрема їхньої інфраструктури, підвищує інвестиційну привабливість сільських територій, забезпечує раціональне використання природних ресурсів та культурно-історичної спадщини, а найважливіше – збереження людського потенціалу, відродження та поширення українських народних традицій, звичаїв і культури. Здійснення агротуристичної діяльності дає змогу селянам отримати додаткові доходи, що сприяють підвищенню їхнього життєвого рівня. Зосереджено увагу на тому, що агротуристична підприємницька діяльність здатна проявити свій потенціал саморозвитку, зробити вагомий внесок у гармонізацію соціальних відносин та економічне процвітання країни.

2. Туристично-рекреаційний потенціал Львівської області має всі передумови для розвитку різних видів туризму, зокрема агротуризму. Основу ресурсного потенціалу агротуризму в регіоні формують рекреаційні, природні, демографічні, економічні, соціальні, історико-культурні та інформаційні ресурси. Їхнє багатство визначає привабливість відпочинку в агросадибах області. З'ясовано, що досить потужний туристично-рекреаційний потенціал Львівської області використовується недостатньо ефективно й раціонально. Для повнішого його використання слід покращити стан і охорону навколишнього природного середовища, культурних та історичних пам'яток. Використовуючи методику розрахунку коефіцієнта сприятливості для розвитку агротуризму на сільських територіях, встановлено, що в десяти адміністративних районах Львівської області існують найбільш сприятливі умови для відповідної діяльності ($I_c > 0,75$), у восьми – в основному сприятливі ($0,5 < I_c < 0,75$), у двох – малосприятливі ($I_c < 0,50$).

3. Розвиток агротуристичного підприємництва тісно пов'язаний із рівнем розвитку сільського господарства. Певний вплив на нього справляє і зміна клімату, яка спричинила значні трансформації в рослинництві і тваринництві. З'ясовано, що для успішної агротуристичної діяльності необхідно: розвивати сімейне фермерство й органічне виробництво; впроваджувати альтернативне землеробство, розширювати спеціалізацію сільгоспвиробництва; покращувати структуру посівних площ; налагоджувати систему маркетингу на основі партнерства; розвивати кооперацію фермерських господарств та розширювати переробку і зберігання агропродукції.

4. Важливими індикаторами розвитку агротуризму є динаміка кількості агросадиб і туристів, які скористалися їхніми послугами. З'ясовано, що у 2019 році в Україні діяло 6335 агросадиб, найбільша кількість із них (76,3%) – у західному регіоні. Близько 84% активних агросадиб Львівської області функціонували на території, яка відноситься до Карпатського рекреаційного регіону, що вказує на перспективність розвитку в ньому агротуристичної діяльності. Загальна кількість туристів, які скористалися послугами агротуризму у Львівській області, в останні роки змінювалася, що пов'язано з політичними, економічними та соціальними чинниками. Кількість туристів, які відвідали агросадиби в розрізі адміністративних районів Львівської області у 2019 році, тісно пов'язана з туристично-рекреаційним потенціалом окремих територій. Найбільша кількість туристів відвідала агросадиби Сколівського

(153,5 тис.), Дрогобицького (30,0 тис.), Турківського (27,5 тис.) та Старосамбірського (19,6 тис.) районів, які повністю чи частково знаходяться в гірській зоні. Встановлено, що якість та спектр надання агротуристичних послуг в агросадибах Львівщини постійно зростають.

5. На основі проведеного у 2018 році анкетного опитування встановлено низку характеристик ринку агротуристичних послуг у Львівській області, які відображають: частку вітчизняних та іноземних туристів, що скористалися послугами агротуризму; засоби розміщення туристів у агросадибах; структуру розподілу агросадиб за кількістю ліжко-місць; мотиви заснування агросадиби; фактори, які стримують розвиток агротуризму; тривалість діяльності агросадиб; рекламні засоби, які використовують в агротуризмі; розподіл кількості відпочивальників в агросадибах за сезонами; вартість основних послуг в агросадибах за сезонами; тривалість відпочинку в агросадибах; перелік додаткових пропозицій, товарів та послуг в агросадибах; вікові категорії туристів, які відпочивали в агросадибах. Встановлено, що середня завантаженість ліжко-місцями у досліджених агросадибах у 2018 році становила 22,7% та залежала від сезонності. Визначено, що загалом найбільша завантаженість агросадиб була у літній (43%) та зимовий (35%) сезони. Основні послуги (проживання та харчування) у зимовий період на 50-62% дорожчі, ніж у літній. В усіх досліджуваних агросадибах мав місце доволі високий рівень рентабельності агротуристичної діяльності, середнє значення якого у 2018 році становило 66,8%. За один день перебування в агросадибах турист витрачав у середньому 607 грн, а тривалість його перебування становила близько 3,7 дня.

6. Прикладом раціональної організації агротуристичного бізнесу є діяльність неподалік від Львова кластера «ГорбоГори», яка базується на синергії бізнесу, влади, громадськості та наукових установ. Управління діяльністю та стратегічне планування процесів у агротуристичному кластері здійснюється головою, його учасниками, представниками об'єднаної територіальної громади, а також наглядовими органами державної влади. Голова кластера виконує функції управління, контролює діяльність кластера, балансує вплив між учасниками, приймає та узгоджує організаційні рішення з іншими учасниками. Об'єднують членів агротуристичного кластера «ГорбоГори» спільні мета, завдання, цілі й принципи діяльності, які спрямовані на розвиток агротуризму в регіоні та створення інноваційного туристичного продукту.

З урахуванням досвіду діяльності кластера «ГорбоГори» розроблено концептуальну модель функціонування агротуристичного кластера. В основі цієї моделі – злагоджена співпраця між усіма учасниками агротуристичного кластера: селянами, фермерами, органами місцевого самоврядування, підприємцями, органами державної влади, науковими установами, громадськими організаціями та спілками, туроператорами й іншими кластерами.

7. На основі трендового аналізу спрогнозовано кількість агросадиб в Україні, а також кількість агросадиб і туристів, які скористаються послугами агротуризму у Львівській області в період з 2021 до 2025 р. Розраховано, що у 2025 році кількість агросадиб в області ймовірно зросте до 1492, що на 420 садиб, або на 39,2% більше, ніж у 2020 році. Кількість туристів, які скористаються послугами агротуризму у Львівській області у 2025 році налічуватиме 341,1 тис. осіб, що в 3,8 раза перевищуватиме показник 2020 року. Враховуючи пандемію COVID-19 та карантинні обме-

ження, спрогнозовано інтенсивне відновлення агротуристичної діяльності, починаючи з 2023 року.

8. Упровадження інновацій в агротуристичному підприємстві – важлива складова для успішного його розвитку. Досліджено, що власники агросадиб Львівщини найбільше використовують маркетингові, соціальні та продуктові інновації. Запропоновано концептуальну модель інноваційного розвитку агротуризму, структура якої передбачає три основні етапи: генерування та пошук нових ідей; розробка нових ідей; управління інноваційною діяльністю. На основі проведених досліджень та власних ідей авторкою запропоновано різні види інновацій, окремі з яких не мають аналогів, а інші – передбачають удосконалення існуючих способів ведення агротуристичної діяльності. Визначено, що для розширення спектру туристичних продуктів в агротуризмі доцільно залучати інші види туризму на основі партнерства, що дасть змогу привабити більшу кількість туристів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Липчук В. В., Дидів І. Б. Значення агротуристичного підприємництва у розвитку сільських територій в Україні. *Вісник Львівської комерційної академії: серія економічна*. 2013. Вип. 43. С. 96-100 (особистий внесок: авторка дослідила роль і значення агротуризму в Україні як основи розвитку сільських територій та соціальної сфери села).

2. Дидів І. Б. Кластерна форма організації агротуристичного підприємництва. *Вісник Львівського національного аграрного університету: економіка АПК*. 2014. № 21 (2). С. 184-189.

3. Дидів І. Б. Діяльність та розвиток агротуризму у Львівській та Івано-Франківській області. *Вісник Львівського національного аграрного університету: економіка АПК*. 2016. №23 (1). С. 119-123.

4. Дидів І. Б. Підприємницькі засади розвитку агротуризму. *Вісник Львівського національного аграрного університету: економіка АПК*. 2019. № 26. С. 146-150.

Статті у наукових закордонних фахових виданнях

5. Lypczuk V., Kotliński W., Dydiv I. Wykorzystanie zasobów agroturystyki w regionie Karpackim Ukrainy. *Gospodarka I finanse. Współczesne wyzwania rozwoju społeczno-ekonomicznego Polski i Europy*. Kielce, 2015. No 6. P. 147-158 (особистий внесок: авторка навела приклади диференційованого оцінювання агротуристичної діяльності з урахуванням інтегрального показника розвитку агротуризму).

Матеріали науково-практичних конференцій

6. Дидів І. Б., Липчук В. В. Розвиток агротуристичного підприємництва в Україні та перспективи інтеграції на міжнародний ринок. *Сучасні тенденції розвитку туризму та індустрії гостинності: Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Донецьк, 13-14 листопада 2013 р.)*. Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. І. Туган-Барановського, 2013. С. 116-119 (особистий внесок: авторка охарактеризувала сприятливі умови розвитку агротуристичного підприємництва та перспективи виходу на міжнародний ринок).

7. Липчук В. В., Дидів І. Б. Сучасний стан і перспективи розвитку агротуристичного підприємництва в Україні. *Теоретичні основи і практичні аспекти викори-*

стання ресурсощадних технологій для підвищення ефективності агропромислового виробництва розвитку сільських територій: матеріали Міжнар. наук.-практ. форуму: (м. Львів, 18-20 вересня 2013 р.). Львів: Львівський національний аграрний університет, 2013. С. 281-285 (особистий внесок: авторка дослідила сучасний стан та перспективи розвитку агротуризму в Україні).

8. Дидів І. Б. Збільшення туристичних потоків в агротуристичні підприємства завдяки рекламі в системі маркетингу. *Реклама: інтеграція теорії та практики*: тези доповідей VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 21 листопада 2014 р.). Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2014. С. 45-47.

9. Липчук Н. В., Дидів І. Б. Мотивація відпочинку у сфері сільського зеленого туризму. *Туризм: реалії та перспективи сталого розвитку*: Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 23-24 жовтня, 2014 р.). Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2014. С. 36-37 (особистий внесок: авторка дослідила та охарактеризувала мотиви відпочинку у селі).

10. Дидів І. Б. Становлення агротуризму та його роль у розвитку українського села. *Теоретичні основи і практичні аспекти використання ресурсощадних технологій для підвищення ефективності агропромислового виробництва і розвитку сільських територій*: матеріали тез XV Міжнар. наук.-практ. форуму Львівського національного аграрного університету (м. Дубляни, 24-26 вересня 2014 р.). Львів, 2014. С. 115-121.

11. Дидів І. Б. Агротуристичний вектор розвитку сільських територій Івано-Франківщини. *Глобальний економічний простір: детермінанти розвитку*: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 15 грудня 2017 р.). Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. Ч. 1. 128 с.

12. Дидів І. Б. Агротуристична діяльність, як засіб захисту та збереження навколишнього середовища. *Забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, можливості, перспективи*: матеріали доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 16-17 лютого 2018 р.). Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 77-79.

13. Дидів І. Б. Агротуризм як перспективний напрям відродження села. *Використання й охорона земельних ресурсів: актуальні питання науки та практики*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції (м. Львів, 16 травня 2018 р.). Львів: Львівський національний аграрний університет, 2018. С. 71-73.

14. Дидів І. Б. Соціально-економічне значення сільського зеленого туризму. *Wiadomości o postępie naukowym i rzeczywistych badaniach naukowych współczesności*: kolekcja prac naukowych «ΛΟΓΟΣ» z materiałami Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji (Kraków, 17 czerwca 2019 r.). Kraków: OP «Europejska platforma naukowa», 2019. Tom 2. S.12-14.

15. Дидів І. Б. Основні засади розвитку сільського зеленого туризму в Україні. *Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку туризму в регіонах України*: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Львів, 18-19 жовтня 2019 р.). Львів: ЛДУФК ім. І. Боберського, 2019. С. 48-50.

16. Дидів І. Б., Хомич Н. П. Привабливість відпочинку у сільському зеленому туризмі. *Регіональні особливості розвитку невиробничої сфери економіки України*: збірник тез Міжнар. наук. інтернет-конф. (м. Харків, 21-22 листопада 2019 р.). Хар-

ків, 2019. С. 58-59 (*особистий внесок: авторка навела переваги вибору відпочинку міського населення у сільських зелених садибах*).

17. Дидів І. Б. Туристично-рекреаційний потенціал Львівської області. *Сучасний рух науки: матеріали тез X Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., що присвячена головній місії Міжнародного електронного науково-практичного журналу «WayScience» – прокласти шлях розвитку сучасної науки від ідеї до результату* (м. Дніпро, 2-3 квітня, 2020 р.). Дніпро, 2020. Т. 1. С. 376-381.

18. Дидів І. Туристична привабливість Львівщини. *Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій: матеріали XXI Міжнар. науково-практ. форуму* (м. Дубляни, 22 – 24 вересня 2020 року). Львів: ННВК «АТБ», 2020. С. 109-113.

19. Дидів І. Б., Дидів А. І. Оцінка екологічних впливів туристичної діяльності на навколишнє середовище. *Географія та туризм: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди: (м. Харків, 26 лютого, 2021 р.) / за заг. ред. Лоцмана П. І. Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2021. С. 74–81* (*особистий внесок: авторка визначила ступінь впливу туристичної діяльності на навколишнє середовище*).

20. Dydiv I. Assessment of tourist and recreational potential of Lviv region. *Interdisciplinary research: scientific horizons and perspectives: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference* (March 12, 2021, Vilnius, Republic of Lithuania) European Scientific Platform. Vilnius, 2021. Vol. 3. P. 161-163. DOI 10.36074/scientia-12.03.2021.

АНОТАЦІЯ

Дидів І. Б. Розвиток агротуризму як виду підприємницької діяльності на селі. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Львівський національний аграрний університет Міністерства освіти і науки України, Львів, 2021.

У дисертаційній роботі обґрунтовано теоретико-методичні засади та прикладні положення, а також здійснено пошук нових наукових підходів до удосконалення процесу реалізації економічних механізмів стимулювання та розвитку підприємництва у сфері агротуризму. З'ясовано сутність агротуризму, його значення та основні закономірності агротуристичної діяльності.

Досліджено динаміку та передумови розвитку агротуризму. Проаналізовано туристично-рекреаційний потенціал і ринок агротуристичних послуг. Представлено результати анкетного опитування, що дало змогу оцінити наявний стан розвитку агротуризму, виявити поточні проблеми, з'ясувати основні чинники, які стримують агротуристичну діяльність та сприяють її розвитку.

Удосконалено комплексний науково-методичний підхід дослідження агротуризму. Спрогнозовано розвиток агротуристичної діяльності до 2025 року. Розроблено модель інноваційного розвитку агротуризму, діяльності агротуристичного кластера та міжкластерної співпраці з надання агротуристичних послуг. Запропоновано різні види інновацій в агротуризмі.

Ключові слова: агротуризм, підприємництво, агросадиба, агротуристичний кластер, сільські території.

АННОТАЦИЯ

Дыдив И. Б. Развитие агротуризма как вида предпринимательской деятельности на селе. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Львовский национальный аграрный университет Министерства образования и науки Украины, Львов, 2021.

В диссертационной работе обоснованы теоретико-методические основы и прикладные положения, а также осуществлен поиск новых научных подходов к совершенствованию процесса реализации экономических механизмов стимулирования и развития предпринимательства в сфере агротуризма. Выяснено сущность агротуризма, его значение и основные закономерности агротуристической деятельности.

Исследована динамика и предпосылки развития агротуризма. Проанализированы туристско-рекреационный потенциал и рынок агротуристических услуг. Представлены результаты анкетного опроса, что позволило оценить существующее положение развития агротуризма, выявить существующие проблемы, выяснить основные факторы, сдерживающие агротуристическую деятельность и способствующие ее развитию.

Усовершенствованный комплексный научно-методический подход исследования агротуризма. Проведен прогноз развития агротуристической деятельности до 2025 года. Разработана модель инновационного развития агротуризма, деятельности агротуристического кластера и междукластерного сотрудничества по предоставлению агротуристических услуг. Предложены различные виды инноваций в агротуризме.

Ключевые слова: агротуризм, предпринимательство, агроусадьба, агротуристический кластер, сельские территории.

ANNOTATION

Dydiv I. B. Agritourism development of as a type of entrepreneurial activity in the countryside. – As a manuscript.

A thesis for a Candidate Degree in Economics (PhD) by specialty 08.00.04 – Economics and Management of Enterprises (According to the Types of Economic Activities). – Lviv National Agrarian University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv, 2021.

In the dissertation it is substantiated of theoretical and methodical bases and applied provisions, and also search of new scientific approaches to improvement of process of realization of economic mechanisms of stimulation and development of business in the field of agrotourism. The essence of agrotourism, its significance and the basic laws of agritourism activity, which deepen the knowledge of theoretical and methodological principles, are clarified. Internal and external factors influencing the development of agritourism are identified. Scientific and practical recommendations for improving the mechanisms of entrepreneurship in the field of agritourism have been developed.

Scientific and theoretical approaches to the definition of "agritourism", which means a type of business activity with the provision of services and goods for recreation and active involvement in traditional forms of management, associated with the stay of vacationers in farmsteads, farms or agritourism clusters. It was determined that the development of agro requests depends on tourists who form the demand in this area, and businesses that give effect to their needs.

It was suggested a comprehensive scientific and methodological approach to the study of agritourism, based on the assessment of tourist and recreational potential, human resources, seasonal fluctuations in demand, the ecological situation of the region, geographical location, climatic conditions, levels of rural infrastructure, availability of housing, degree of development of agrarian entrepreneurship. A socio-economic assessment of the agritourism services market was presented taking into account current trends in this area.

In dissertation presents the results of a questionnaire survey conducted among farmstead owners, which provided an opportunity to assess the current state of agritourism development, identify existing problems and identify the main factors hindering and contributing to its development. An innovative conceptual cluster model of agrotourism development has been developed, the basis of which is the coordination of relationships between the subjects of agritourism activities. Such synergy between a wide range of participants will be a prerequisite for attracting new investment, increase the number of tourists, including foreign ones, give a new impetus to the development of agritourism activities on an entrepreneurial basis, allow more efficient use of recreational and tourist resources, as a result, increase the socio-economic situation of the population, as a result, it will increase the socio-economic situation of the rural population.

The work of the agro-tourist cluster «GorboGory» is analyzed in detail. The phenomenon of association of entrepreneurs in the conditions of competition and mutual benefit is investigated, who continue to invest in the development of agritourism cluster «GorboGory» in order to expand their project in other areas of Lviv region. Justified and proposed the feasibility of organizational and economic mechanisms and measures to stimulate the development of existing and creation of new agritourism clusters in the study region, which will be based on interaction and healthy competition between all actors management on the basis of entrepreneurship. It is proved that the successful operation of the agricultural cluster requires a synergy of government, business and science.

Done agrotourism activity forecast until 2025 based indexes of the World Tourism Organization, the World Bank, the International Monetary Fund, the World Health Organization, the incidence of COVID-19 in Ukraine, vaccination rates, armed aggression against Ukraine, social, economic and political situation in the state. Based on the research, the author substantiates and proposes a conceptual model of mutually beneficial cooperation between the clusters «GorboGory», «Lvivske Opillya» and «Boykivski Gazdy».

Innovative solutions for the development of agritourism, scientific and methodological developments, recommendations for owners of farmsteads, participants in agritourism clusters for their successful operation and attracting more tourists are proposed. A conceptual model of innovative development of agritourism has been developed. Different types of innovations in agritourism by the nature of novelty are offered.

Keywords: agrotourism, entrepreneurship, farmstead, agrotourism cluster, rural areas.